

Läänemaa 3. klasside emakeele- olümpiaad

Peni Lontkõrv
Eesti muinasjutt

1. KUULAMISÜLESANNE

8 p

- Loe ülesandes olevaid mõistatusi ja vastuseid.
- Kuula eesti rahvalaulu. Täienda tabelit rahvalaulus kuuldud mõistatuste ja neile sobivate vastustega.

Mõistus	Mõistatuse vastus
Mis on üsna ümmargune?	
	uba
Mis on kolmetahuline?	
Kes see songib sooda mööda?	
Kes see kukub kuuse otsas?	
	mõtus*
Kes see laulab lepametsas?	
Kes see pajupadrikus* padistab?	

Mõtus ehk metsis – Euroopa suurim kanaline

Pajupadrik ehk paatsik (patsik) – tihe võsa, tihe mets

õigekiri

1 p

MUINASJUTU 1. OSA

2. Loe tähelepanelikult muinasjutu 1. osa ja lõpeta laused.

8 p

Pojapoeg sai kolmsada rubla, sest _____

Poiss soovis raha, et _____

Ema pidas poega rumalaks, sest _____

Sõrmus oli poisile kasulik, sest _____

Ühes peres elasid isa, vanaisa, ema ja poeg. Juhtus aga selline kurb lugu, et isa suri ning seejärel suri kohe ka vanaisa. Vanaisa pärandas pojapojale kolmsada rubla.

Poiss ütles emale: „Anna mulle sada rubla, ma lähen linna.“

Käis linnas ringi, talle tuli mees vastu, koerake käekõrval.

Mees ütles poisile: „Osta ära see koer!“

„Mis ta maksab?“

„Sada rubla.“

Poiss ostiski koera. Läks koju, ema tõreles:

„Vaata kus on lollike, lähed linna - täna ostad koera, homme ostad võib-olla kassi!“

Läiski poiss järgmisel päeval linna teine sada rubla kaasas. Seekord pakkus mees kassi müüa. Poiss ostiski kassi saja rubla eest ära ja viis koju.

Seegi kord tõreles ema poisiga.

Kolmandal päeval läks poiss jälle linna. Võttis kaasa viimase sada rubla. Jälle tuli linnas mees vastu ja pakkus sõrmust müüa. Mees seletas: „See on niisugune sõrmus, kui midagi tahad, lase sõrmus ühe peo pealt teise peale, siis tulevad kolm meest ning küsivad, mida soovid. Mida soovid, seda kõike saad.“

Poiss ostiski sõrmuse.

Aastad möödusid, poiss kasvas suureks ja läks isakodunt välja. Poiss soovis sõrmuselt ilusat lossi, mille juures oleks jõgi, jões kalad ja pardid. Sõrmus täitis ta soovi.

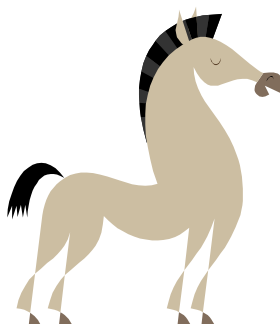
Naaberriigis elas üks kuningatütar. Poiss tahtis teda endale naiseks. Sõrmuse abil võlus ta kuningatütre oma lossi. Peeti pulmad.

3. Noorpaar sai palju kingitusi. Pane pulmadeks saadud kingitused tähestikuliselt järjekorda.

10 p

karunahk, vaagen, peeker, siga, kuldkell, hobune, mesitaru, sulepadi, vaip, paat

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

õigekiri

1 p

4. Uuri pulmakaunistusteks ostetud lillede kassatšekke ja täida lausetes lüngad.

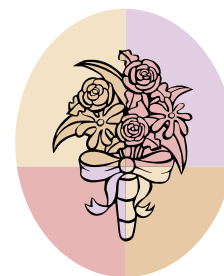
20 p

AIALILLED AS REG NR 2013 KUUPÄEV: 20 mai MÜÜJA: Murueit				OÜ METSALILLED REG NR 0021 KUUPÄEV: 25.mai MÜÜJA: Metsamoor			
							
Kaup	Kogus	Hind	Kokku	Kaup	Kogus	Hind	Kokku
Tulp punane	10 tk	0.20	2.00	Karikakar	2 kimpu	1.50	3.00
Tulp kollane	10 tk	0.35	3.50	Kullerkupp	4 kimpu	0.50	2.00
Nartsiss kollane	15 tk	0.15	2.25	Sõnajalaleht	10 tk	0.20	2.00
Nartsiss valge	15 tk	0.30	4.50	Piibeleht	5 kimpu	1.00	5.00
Pael punane	3 m	1.50	4.50	Pruudikimp	1 tk	3.50	3.50
Summa kokku:	16.75			Summa kokku:	15.50		

OÜ Metsalilled kauples oli müüjaks _____.

Aialilled AS kauplusest osteti lilled _____ mail. Üks valge nartsiss maksis _____ kui kimp kullerkuppe. Punane pael osteti _____ poest. 20. mail kulutati lillede ostuks _____ raha kui 25. mail. Pruudikimp oli _____ kui üks kimp piibelehti. Murueit müüs kaunistamiseks _____ nartsissi ja _____ tulpi.

Metsamoor müüs _____ kimpu lilli. Sõnajalalehed osteti _____ kauplusest.

5. Nagu sa muinasjutu 1. osast mäletad, soovis poiss sõrmuselt ilusat lossi, mille juures oleks jõgi . Loe läbi teabetekst Kasari jõest ja otsusta, kas väide on tõene või väär.

6 p

Väide	Tõene	Väär
Lääne- Eesti veerohkeim jõgi on Narva jõgi.		
Kasari jõgi suubub Matsalu lahte.		
Jõe pikkus on 3400 kilomeetrit.		
Üleujutused esinevad Kasari luhal.		
Üleujutusi jälgivad Matsalu Veevärk ja Lihula Vesi.		
Kevadeti saab jõest püüda särge ja säinast.		

Kasari jõgi

Kasari jõgi on Lääne-Eesti veerohkeim jõgi. Jõgi algab Harjumaalt Kohila alevist läänes ja suubub Matsalu lahte. Kasari jõe pikkus on 112 kilomeetrit, jõgikonna suurus umbes 3400 ruutkilomeetrit.

Kesk- ja ülemjooks kuni Vigala jõega ühinemiseni on tuntud ka Teenuse jõena.

Tuntud on Kasari jõgikonna aladel esinevad üleujutused (Kasari luht - alates Teenuse ja Vigala jõgede ühinemisest kuni suudmeni).

Suurte üleujutuste tõttu on Kasari jõe alamjooksule ehitatud pikk raudbetoonsild (valmimisel maailma pikim raudbetoonsild – 307 m, ehitatud 1905, arhitektuurimälestis). Viimane on tänapäeval kasutusel jalakäijate sillana, millel on öösiti dekoratiivvalgustus. Sõidukite liikluseks on mõnisada meetrit suudme poole uus sild ehitatud (renoveeritud 2006).

Üleujutusi jälgivad Kasari hüdromeetriaajaam ja Teenuse hüdromeetriaajaam. Jõgi on osaliselt avalik veekogu. Jõe vett kasutavad majanduslikult (vee erikasutusloaga) Lihula Vesi OÜ ja Matsalu Veevärk AS.

Kasari jõgi on Eesti õngitsemissjõgede paremiku kuuluv veekogu. Läänemaale jääval alamjooksul esinevad kaladest roosärg, ahven, haug, linask, latikas, karp, turb, viidikas, luts, nurg, kevaditi tuleb jõkke vimb, särg, teib, säinas.

- Miks on ehitatud raudbetoonsild Kasari jõe?

2 p	
-----	--

Teabetekst Kasari jõgi
/Õngitsemine. Tln., 2003/

Allikad:

Arvi Järvekülg: "Eesti jõed" (Tartu 2001)

http://et.wikipedia.org/wiki/Kasari_j%C3%B5gi

<http://register.keskkonnainfo.ee>

6. Loe kalade kirjeldusi ja liimi kala pilt õigesse kohta.

6 p

Kalade pildid leiad lisalehelt.

Särge on teistest kaladest lihtne eristada silma oranži või punase vikerkesta järgi. Keha on külgedelt lamenenud ja kaetud suurte korrapärastes ridades asetsevate soomustega. Värvuselt on ta sinakas- või rohekasmust, küljed ja kõht on hõbevalged.	
Ahven on ilusa ja ereda värvusega kala. Tal on tumeroheline selg, rohekaskollased küljed ning punased uimed.	
Haug on suur ja toekas kala, kelle pikkus võib ulatuda kuni meetrini. Pea on pikk ja pardinokataoliselt lapergune. Värvuselt on ta mustjas-roheline kuni rohekashall.	
Linask on paks ja ümar kala, kelle keha katab tugev ja läbipaistev limane marrasknahk. Värvus sõltub rohkem elupaigast, kuid tavaliselt on ta selg tõmmu-oliivroheline ja metalse läikega, küljed aga kollakasrohelised.	
Vimb on kõrge, külgedelt lamenenud keha ja pika ninaga kala. Selg on mustjaspruunikas, küljed hõbedased kuni kollakad ja kõht valge.	
Viidikas on saleda ja külgedelt lamenenud kehaga väike kala, kelle keha katavad hästi läikivad soomused. Viidika selg on tavaliselt oliivrohekas. Küljed on hõbedased ja kõht kollakas- või piimjasvalge.	

MUINASJUTU 2. OSA

8 p

7. Loe muinasjuttu edasi. Paiguta allajoonitud sõnad tabelisse õigete pealkirjade alla.

Kirjuta...	NIMISÕNA	OMADUSSÕNA	TEGUSÕNA
... sõna, mis algab suluta kaashäälikuga	mees	vanas	veeretas
... sõna, mis algab sulghäälikuga	kuningatütar	kehvas	küsis
... sõna, mis algab täishäälikuga		uhkes	elas

Noorpaar elas rõõmsalt oma uhkes lossis. Olid mõne aja elanud, küsis kuningatütar, kuidas mees nii rikkaks on saanud. Mees seletaski, et tal on niisugune sõrmus, millega saab soove täita.

Kuningatütar tahtis aga sõrmust endale. Öhtul, kui mees magama jäi, võttis naine salaja sõrmuse endale.

Kuningatütar läks välja, veeretas sõrmust ja ütles: „Soovin, et mu mees saaks jälle nii vaeseks kui enne ja mina sinna tagasi, kust mind toodi.“

Ärkas mees hommikul üles, ei ole naist ega sõrmust. Ta ise on jälle vanas kehvas kodus.

õigekiri 1 p

MUINASJUTU 3. OSA

8 p

8. Loe tähelepanelikult muinasjuttu edasi ja otsusta, millisele küsimusele sa muinasjutu 3. osast vastust ei leia. Tee ☒.

- ☐ Kes laskis mehe vangitorni panna?
- ☐ Mitu sõdurit viisid mehe vangikongi?
- ☐ Kes läksid sõrmust otsima?
- ☐ Kelle käes on sõrmus?
- ☐ Kus kuningatütar sõrmust hoiab?
- ☐ Kellega perenaine tõreles?
- ☐ Kuidas abistas koer perenaist?
- ☐ Mida halba tegid lapsed koerale ja kassile?

Kuningas laskis mehe vangitorni panna. Kass ja koer läksid oma peremeest ja sõrmust otsima. Kaapisid müüri alla augu ja saidki peremehe juurde. Peremees siis ütles, et sõrmus on kuningatütre käes. Koer ja kass läksid sinna kuningriiki, kus elas kuningatütar. Läksid lossi kööki ja nägid kuningatütart.

Köögis oli perenaine lastega. Lapsed löid koera ja kassi ning ajasid neid välja. Perenaine aga noomis:

„Ärge lööge koera ja kassi, tooge parem puid!“

Koer jooksis kohe välja ja tõi puud kööki.

Perenaine jälle käskis lapsi: „Minge pühkige tuba puhtaks, ärge kassi kiusake!“ Kass kuulis seda, haaras luua ja pühkis toa puhtaks. Said niimoodi ööseks tuppa jääda. Koer jäi kööki ja kass läks tuppa magama.

MUINASJUTU 4. OSA

3 p

9. Loe muinasjuttu edasi ja leia lähedase tähendusega sõnad.

	- vaidlema, pahandama, riidlema
	- haaras kiiresti, napsas, võttis kinni
	- hiirekelder, nurrmootor, tiisuke

Öösel nägi kass, et hiireke jookseb üle toa. Kass krapsas hiire kinni.

Hiir hakkas paluma: „Kiisukene, lase mind lahti, ma tean küll, mis asja pärast sa siin oled. Ma tean, kus sõrmus on. Sõrmus on öösel kuningatütre suus. Ma lähen sinna ja ajan saba talle nina alla, ta aevastab ja aevastabki sõrmuse põrandale.“

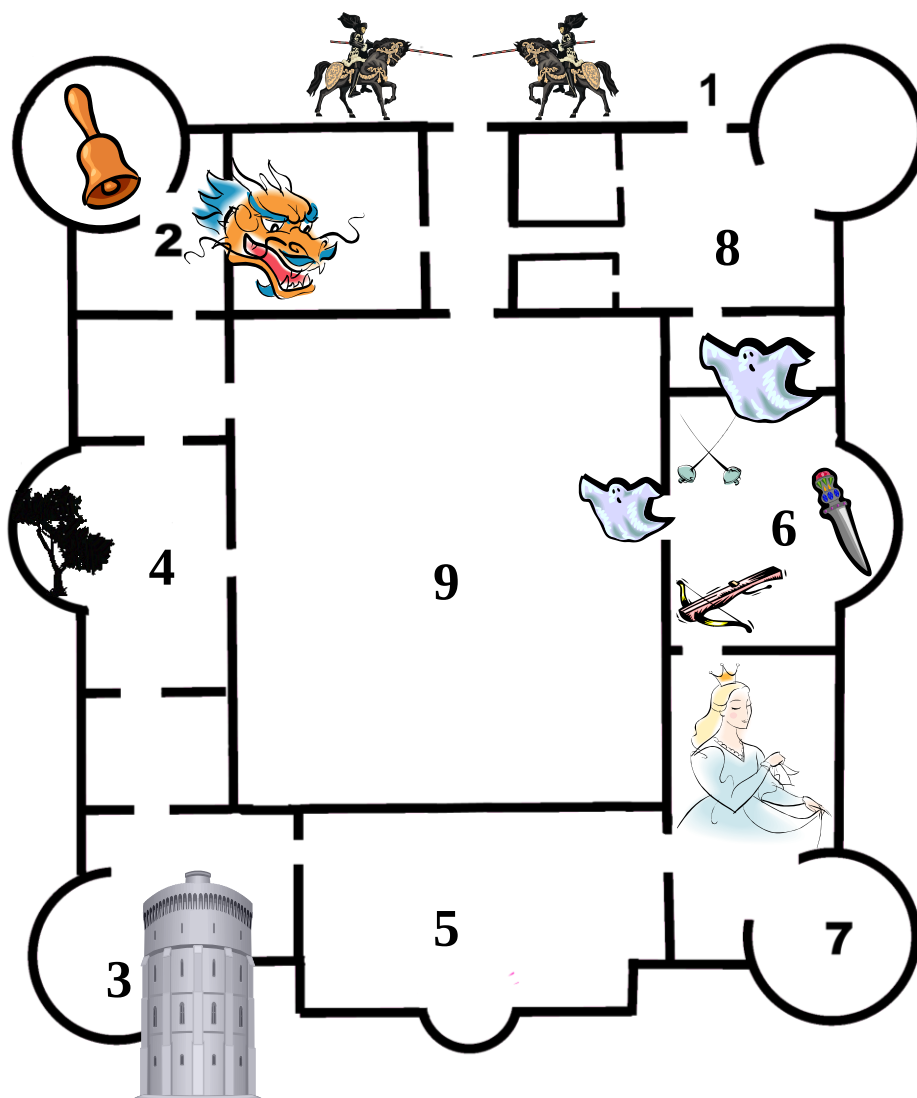
Hiireke tegigi nii. Kuningatütar aevastas ja sõrmus veeres põrandale. Kass haaras sõrmuse suhu, jooksis koera juurde. Koos asusid nad teele vangitorni. Läksid niikaua, kui tuli meri vastu. Hakkasid mere ääres sõnelema. Koer tahtis sõrmust enda kätte, kass ei tahtnud anda. Koer ei tahtnud siis ka kassi üle vee viia. Kass aga ei jõudnud ujuda.

õigekiri

1 p

10. Uuri lossi plaani ja leia turvaline tee kassile ja hiirele kuningatütrel magamistuppa. Tee ☒.

- ☐ Uks kööki – kellatorn – talveaed – eestuba – relvaruum – kuningatütrel magamistuba
- ☐ Uks kööki – köök – relvaruum – suur saal – eestuba – kuningatütrel magamistuba
- ☐ Uks kööki – köök – suur saal – talveaed – lõunatorn – eestuba – kuningatütrel magamistuba
- ☐ Uks kööki – relvaruum – suur saal – eestuba – kuningatütrel magamistuba
- ☐ Uks kööki – köök – suur saal – - kellatorn - talveaed – kuningatütrel magamistuba

- 1 – uks kööki
2 – kellatorn
3 – lõunatorn
4 – talveaed
5 – eestuba
6 – relvaruum
7 – kuningatütrel
magamistuba
8 – köök
9 – suur saal

MUINASJUTU 5. OSA

6 p	
-----	--

11. Vaata kõrvallehel olevat skeemi. Loe muinasjuttu edasi ja kirjelda sõrmuse teekonda skeemi abil.

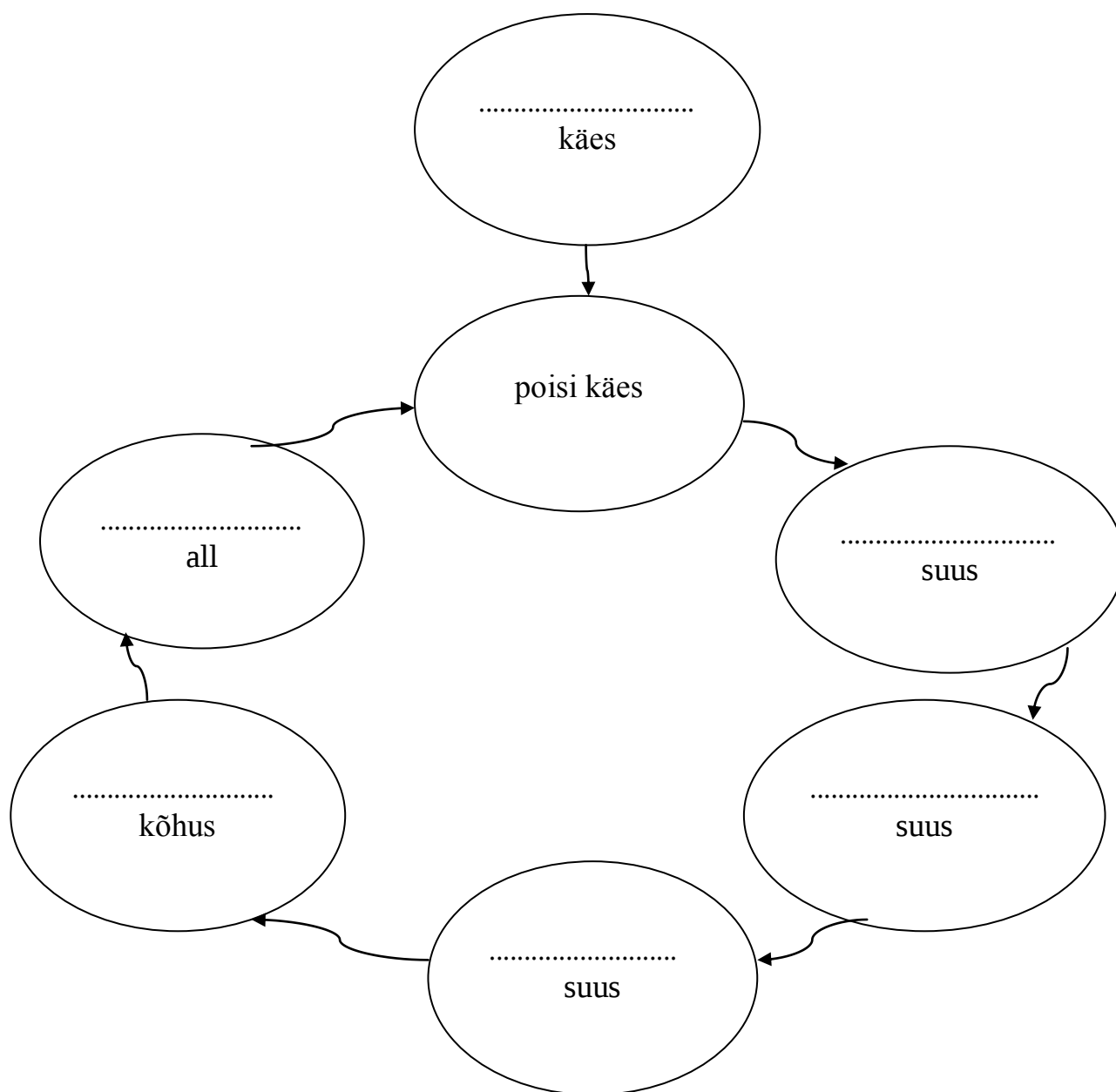
Hädas andis kass sõrmuse koerale suhu. Koer võttis kassi selga ja hakkas üle mere ujuma. Viimaks väsis koer ära, hakkas lõõtsutama ja lasi suu lahti; sõrmus kukkus merre. Kass oli väga pahane: „Mis nüüd saab, peni Lontkõrv? Ma ei hakka sinuga enam koos olema, mine minu juurest ära!“

Kaldal püüdsid kalamehed kalu. Kass ja koer jäid kalameeste juurde.

Õhtul hakkas perenaine kalu puhastama ja kass nägi, et sõrmus on kala kõhus. Perenaine pani sõrmuse riiulile kausi alla. Kass sai sõrmuse kätte ja ütles: „Peni Lontkõrv, lähme nüüd mere äärde, ma ei anna enam sõrmust oma käest ära!“

Koer viis kassi üle mere vangimaja juurde. Pugesid müüri alt vangitorni, saigi sõrmus peremehe kätte.

Peremees lasi sõrmuse ühe peo pealt teise peale ja soovis: „Ma tahan, et vangitorn kõik puruks lõodaks ja inimesed lahti saaksid.“ Saidki kõik lahti. Mees läks koera ja kassiga koju.

õigekiri

1 p

5 p

12. Loe vanasõnad läbi ja leia, millise muinasjutu osa kohta need käivad.

	Heategu ei roosteta.
	Julge pealehakkamine on pool võitu.
	Lõpp hea, kõik hea.
	Mis kergelt tulnud, see kergelt läheb.
	Rääkimine hõbe, vaikimine kuld.

LISAÜLESANNE

16 p

13. Leia sõnasalatist sõnu ja kirjuta muinasjutuga seotud sõnad joontele.

K	D	K	O	E	R	H	E	R
A	A	R	L	M	A	I	R	A
L	M	E	O	V	A	I	T	T
A	L	L	S	A	P	R	G	Ü
M	U	V	S	N	R	U	V	T
E	P	E	R	G	O	B	S	A
H	J	Õ	G	I	O	L	U	A
E	E	D	D	T	N	A	M	G
D	A	I	A	O	A	S	R	N
R	T	D	L	R	L	S	Õ	I
P	Ä	R	A	N	D	A	S	N
L	K	A	K	U	I	K	H	U
V	B	P	V	Õ	L	U	S	K
